

28. februar 2018

Nal. nr./j.nr.: 2016-928-0024

All. nr./brevnr.: 63804

Sull./sagsbeh.: HB

Rapport af 28. februar 2018 om OPCAT-inspektion af den sikrede afdeling på Angerlarsimaffik Isikkivik i Sisimiut

1. Indledning

Den 13. september 2016 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af den sikrede afdeling på døgninstitutionen Angerlarsimaffik Isikkivik i Sisimiut. Inspektionen blev gennemført som led i ombudsmandens virksomhed som National Forebyggende Mechanisme i henhold til OPCAT-protokollen og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Inspektionsholdet bestod af fuldmægtig Henrik Bach, som er ansat ved ombudsmanden, læge Karin Verland fra DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur og jurist Peter Vedel Kessing fra Institut for Menneskerettigheder.

Det er ikke alle de emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

Et udkast til denne rapport har været sendt i høring hos Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen og Angerlarsimaffik Isikkivik. Jeg modtog departementets bemærkninger ved e-mail af 12. december 2016. Disse er indarbejdet i rapporten. Institutionen meddelte ved e-mail af 21. februar 2017, at udkastet ikke gav institutionen anledning til bemærkninger. Efterfølgende er der indhentet en række supplerende oplysninger fra institutionen, som er indarbejdet i rapporten. Derudover er der på baggrund af vedtagelsen af inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om

støtte til børn og udstedelsen af en række bekendtgørelser i medfør af loven udgået enkelte afsnit, som indgik i det oprindelige udkast.

2. Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven). Loven trådte i kraft den 1. juli 2017 og ophævede den tidligere ombudsmandslov (inatsisartutlov nr. 8 af 3. december 2009), som gjaldt på tidspunktet for inspektionens gennemførelse. Bestemmelserne, som der henvises til i det følgende, er dog enslydende i de to love.

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. § 6, stk. 1. Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmandens virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions eller myndigheds indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens eller myndighedens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.

Det fremgår af ombudsmandslovens § 17, at ombudsmanden varetager opgaven som den nationale forebyggende mekanisme i henhold til valgfri protokol af 18. december 2002 til FN-konventionen om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i overensstemmelse med protokollens bestemmelser. På engelsk hedder protokollen The Optional Protocol to the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, forkortet OPCAT. OPCAT-protokollen er offentliggjort ved Udenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 38 af 27. oktober 2009.

Formålet med OPCAT-protokollen er at etablere et system med regelmæssige besøg foretaget af uafhængige internationale og nationale instanser på steder, hvor personer er frihedsberøvet, for at forebygge tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

3. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

Angerlarsimaffik Isikkivik blev den 26. maj 2016 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 30. maj 2016 yderligere oplysninger om inspektionen.

Jeg modtog forud for inspektionen forskelligt materiale fra Angerlarsimaffik Isikkivik om institutionen, de anbragte og medarbejderne, herunder skemaer om registrering og indberetning af magtanvendelse.

De anbragte, medarbejderne og de pårørende til de anbragte blev på forhånd orienteret skriftligt om inspektionen og om, at de havde mulighed for at tale med inspektionsholdet.

Under inspektionen talte inspektionsholdet med den daværende forstander og afdelingslederen på afdelingen, samt med to medarbejdere og to anbragte.

Derudover besigtigede inspektionsholdet institutionens lokaler.

4. Generelt om Angerlarsimaffik Isikkivik

Angerlarsimaffik Isikkivik er en selvstyrejet døgninstitution i Sisimiut og består af en ikke-sikret og sikret afdeling, som hver især har plads til 4 unge. Institutionen er den eneste døgninstitution i Grønland med en sikret afdeling.

I tilknytning til inspektionen af den sikrede afdeling blev der gennemført en inspektion af den ikke-sikrede afdeling, som er behandlet i en særskilt rapport af 6. december 2017.

5. Overordnet vurdering

Jeg har overordnet fået et positivt indtryk af Angerlarsimaffik Isikkivik som en institution, hvor ledelsen er bevidst om og har fokus på at løse de udfordringer, som institutionen står overfor.

De to anbragte, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de generelt var glade for at være på institutionen og blev behandlet godt og respektfuldt, men at de savnede flere muligheder for aktivitet og beskæftigelse. Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, gav generelt udtryk for, at de var glade for at arbejde på institutionen, men udtrykte samtidig ønske om en mere synlig og klar ledelse.

Enkelte forhold, som inspektionsholdet konstaterede i forbindelse med inspektionen, giver mig anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedenfor under pkt. 6 og 7.

6. Magtanvendelse over for de anbragte

Under inspektionen forklarede den daværende forstander, at medarbejderne er meget tilbageholdende med at foretage magtanvendelse, når de anbrag-

te unge optræder aggressivt. Dette skyldtes ifølge forstanderen, at medarbejderne var bekymrede over risikoen for, at en magtanvendelse efterfølgende ville blive anset for ulovlig. Den daværende forstander pegede i den forbindelse på, at visse formuleringer i magtanvendelsesloven (inatsisartutlov nr. 1 af 21. november 2013 om magtanvendelse inden for det sociale område) giver anledning til usikkerhed hos medarbejderne.

Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen har i sit høringssvar anført, at Døgninstitutionskontoret har ydet specialpædagogisk og psykologfaglig bistand samt kursus og undervisning i magtanvendelse til institutionen.

Jeg finder det grundlæggende positivt, at medarbejderne på den sikrede afdeling generelt er meget tilbageholdende med at anvende magt over for de anbragte. Jeg henviser til § 1 i magtanvendelsesloven, hvorefter magtanvendelse aldrig må erstatte omsorg og socialpædagogisk bistand og skal begrænses til det absolut nødvendige og stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået hermed.

Jeg finder det imidlertid uheldigt, hvis denne tilbageholdenhed hviler på en usikkerhed om, hvordan reglerne nærmere skal forstås, og i praksis resulterer i handlingslammelse blandt medarbejderne i situationer, hvor en anbragt f.eks. er til fare for de andre anbragte.

Jeg anbefaler, at Angerlarsimaffik Isikkivik løbende sikrer, at alle medarbejdere har tilstrækkeligt kendskab til og forståelse for reglerne i magtanvendelsesloven.

7. Den sikrede afdelings fysiske rammer

7.1. Under inspektionen gennemgik inspektionsholdet den sikrede afdelings fysiske rammer sammen med institutionens daværende ledelse.

Da der er tale om en sikret afdeling, er yderdørene altid låst, ligesom der er tremmer for vinduerne. Det er kun muligt at forlade afdelingen ved anvendelse af nøgle.

Den sikrede afdeling, der har plads til 4 anbragte, har til huse i en aflang bygning med en lang midtergang. På begge sider af gangen er der forskellige rum, hvor der i den første del af afdelingen er en række aktivitetsrum. I midten er der køkken og spisestue, mens der længere nede af gangen er badeværelse og værelser til beboelse. I den fjerneste del af afdelingen er der en film- og tv-stue, hvorfra der er adgang til en afspærret altan.

De anbragte har eget værelse. Det var inspektionsholdets indtryk, at værelserne var pæne, om end værelserne fremstod "nøgne", idet der på værelserne kun var en seng og et skab. Der var ingen billeder på væggene, som var malet i "brækket" hvid.

Af faciliteter for de anbragte var der et lille fællesrum (ungdomsrum) med tv, spillekonsol, bordfodboldbord og sofa. Herudover var der et endnu ikke indrettet rum, som ledelsen ønskede at indrette til et lokale, hvor de anbragte vil kunne arbejde med husflid. Ligeledes var der et rum med motionscykel, som de anbragte kan benytte sig af. Derudover var der et stort fællesrum med tilstødende køkken. Endelig var der en stor sofa- og fjernsynsstue, hvor to malerier var hængt op.

Fællesrummene fremstod pæne og lyse. Møblementet var generelt pænt og vedligeholdt. Der var enkelte billeder på væggene, som også her var malet i "brækket" hvid.

Under inspektionen besigtigede inspektionsholdet afdelingens toilet- og bafaciliteter. Disse var fælles for afdelingens anbragte og bestod af ét rum med to brusekabiner med badeforhæng, to håndvaske og to små, aflåselige toiletbåse. Faciliteterne fremstod i fin stand under inspektionen.

Den daværende forstander oplyste under inspektionen, at ledelsen ikke fandt de nuværende badefaciliteter optimale, idet der både kunne anbringes drenge og piger på den sikrede afdeling. Hvis en af de anbragte anvendte badefaciliteterne og samtidig låste døren, var der ikke andre tilgængelige toiletfaciliteter på den sikrede afdeling for de øvrige anbragte. Ledelsen var derfor i færd med at undersøge, hvorledes toilet- og badefaciliteterne kunne ombygges.

Den nuværende forstander har efter inspektionen oplyst, at han har gjort Socialstyrelsen opmærksom på, at toilet- og badefaciliteterne fortsat ikke er hensigtsmæssigt indrettet, og at der skal findes en permanent løsning. Institutionen er i dialog med Socialstyrelsen herom, men der foreligger endnu ingen konkrete planer for en ombygning af toilet- og badefaciliteterne.

Jeg finder det problematisk, at der kun er ét fællesrum med toilet- og badefaciliteter, når der både kan anbringes drenge og piger på afdelingen.

Jeg henstiller, at Angerlarsimaffik Isikkivik fortsætter bestræbelserne på at tilvejebringe særskilte toilet- og badefaciliteter for drenge og piger på afdelingen.

7.2. På inspektionstidspunkt rådede institutionen ikke over en indhegnet gård eller lignende udendørsareal. Under inspektionen oplyste ledelsen, at institutionen havde indsendt en ansøgning til kommunen om tilladelse til opførelse af en indhegnet aktivitetsgård. Der var på institutionen en afspærret altan, som benyttes i forbindelse med rygning. Altanen har en størrelse på cirka tre gange tre meter. Der var uigennemsigtigt tag, og altanens flader til det fri var afskærmet med metalgitter. Altanen var eneste udendørsfacilitet for de anbragte på den sikrede afdeling. De anbragte havde dog mulighed for udgang ledsaget af politiet i forbindelse med aftale med sundhedsvæsenet eller lignende.

I tilknytning til institutionen var der et værksted og en mindre gymnastiksal, som var fysisk adskilt fra den øvrige del af institutionen. Grundet flugt-

risiko og af sikkerhedsmæssige årsager var det ikke uden problemer for institutionen at lade de anbragte på den sikrede afdeling anvende gymnastiksalen, idet adgang til gymnastiksalen kun var mulig ved at passere en uafskærmet gårdsplads. Derfor var det fortrinsvist de unge på den ikke-sikrede afdeling, der kunne benytte sig af værkstedet og gymnastiksalen. Den daværende forstander oplyste under inspektionen, at det vil være sikkerhedsmæssigt forsvarligt at lade de anbragte benytte sig af værkstedet og gymnastiksalen, hvis gårdhegnet bliver opført.

Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen har i sit høringssvar bl.a. anført, at institutionen omsider havde fået indhentet en arealtildeling til en aktivitetsgård, og at denne proces således var i gang.

Den nuværende forstander har efterfølgende oplyst, at den planlagte placering af den indhegnede aktivitetsgård af sikkerhedsmæssige årsager er flyttet om på den anden side af hovedbygningen. Ansatte vil således fortsat skulle ledsage de anbragte til institutionens værksted og gymnastiksal. Den nuværende forstander har endvidere oplyst, at opførelsen af den indhegnede aktivitetsgård forventes igangsat i løbet af foråret 2018.

Jeg henstiller, at Angerlarsimaffik Isikkivik snarest muligt færdiggør opførelsen af den indhegnede aktivitetsgård.

7.3. Under inspektionen oplyste den daværende forstander, at institutionen ikke havde afholdt en brand- og evakueringsøvelse.

Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen har i sit høringssvar anført, at Døgninstitutionskontoret tidligere har fulgt op på dette forhold og også fremover vil gøre dette.

Jeg anbefaler, Angerlarsimaffik Isikkivik sikrer, at de ansatte kender til fremgangsmåden ved brand og evakuering.

8. Opfølgning

Jeg anmoder Angerlarsimaffik Isikkivik om at gøre de anbragte, medarbejderne og pårørende til de anbragte på den sikrede afdeling bekendt med denne rapport.

Jeg anmoder Angerlarsimaffik Isikkivik om at oplyse, hvad det, som jeg har anført under pkt. 6 og 7 i rapporten, giver Angerlarsimaffik Isikkivik anledning til. Jeg anmoder om, at Angerlarsimaffik Isikkivik sender oplysningerne gennem Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen, så departementet får lejlighed til at kommentere det, som institutionen anfører.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen til orientering.

Denne rapport vil blive medtaget i min årsberetning for 2018.

OPFØLGNING PÅ RAPPORTEN

Ved e-mail af 29. juni 2018 sendte Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet mig bl.a. følgende bemærkninger:

"Pkt. 6. Ombudsmanden udtaler i "Magtanvendelse over for de anbragte".

Jeg anbefaler, at Angerlarsimaffik Isikkivik løbende sikrer, at alle medarbejdere har tilstrækkeligt kendskab til og forståelse for reglerne i magtanvendelsesloven.

Angerlarsimaffik Isikkivik er opmærksom på reglerne i forhold til magtanvendelsesloven. Ved nyansættelser bliver magtanvendescirkulæret udleveret og gennemgået med medarbejdere. Desuden forefindes der på Isikkivik intern instruktør i konflikthåndtering, og med passende mellemrum bliver der understøttet i konflikthåndtering både af ældre og nye medarbejdere.

Pkt. 7. Ombudsmanden udtaler i " Den sikrede afdelings fysiske rammer"

Jeg finder det problematisk, at der kun er et fællesrum med toilet- og bade-faciliteter, når der både er drenge og piger på afdelingen.

Angerlarsimaffik Isikkivik er opmærksom på dette problem og har gjort Socialstyrelsen opmærksom på at det ikke er hensigtsmæssigt indrettet, og at der skal findes en permanent løsning. Afdelingen vil kræve en gennemgribende ombygning for at kunne imødekomme den optimale løsning, men Institutionen er i dialog med Socialstyrelsen.

Jeg henstiller, at Angerlarsimaffik Isikkivik snarest muligt færdiggør opførelsen af den indhegnede aktivitetsgård.

Angerlarsimaffik Isikkivik har efterfølgende oplyst, at den planlagte placering af den indhegnede aktivitetsgård af sikkerhedsmæssige årsager er flyttet om på den anden side af hovedbygningen. Ansatte vil således fortsat skulle ledsage de anbragte til institutionens værksted og gymnastiksal. Den planlagte opførelse af den indhegnede aktivitetsgård forventes igangsat i løbet af foråret 2018."

Ved brev af 6. august 2018 meddelte jeg Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet, at jeg havde noteret mig det oplyste, og at jeg anså sagen om inspektion af den sikrede afdeling på Angerlarsimaffik Isikkivik for afsluttet.

Samme dage sendte jeg kopi af mit brev til departementet til Angerlarsimaffik Isikkivik.